

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอนิคมพัฒนา ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดระยอง

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาภาคการเกษตรของอำเภอให้มีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัดระยอง และนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม

การจัดทำแผนฉบับนี้ ดำเนินการบูรณาการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งจากคณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ(SCD) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เกษตรกร และภาคเอกชน รวมทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (SCP) ให้การสนับสนุนกระบวนการประชุมระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและโอกาสในพื้นที่ จนได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา ขอขอบคุณทุกหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลในการจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๔
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๔
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๗
๓.๑ ฤดูกาล	๘
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๘
๔. เส้นทางคมนาคม	๘
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๘
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๙
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๙
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๙
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๐
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๑
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๒
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๒
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๕
๑.๑ เกษตรกร	๑๕
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๑๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๓
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๓๒
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๓
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔
บรรณานุกรม	ช

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๘
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๘
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๐
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๐
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๐
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๐
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๑
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๒
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๒
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๒
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๕
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๕
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๕
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๖
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๖
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๖
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๗
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๘
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๙
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๒๐
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๒๐
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๑
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๒๒
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกสับปะรด	๒๓
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตสับปะรด	๒๔
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกสับปะรดตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๕
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๓๐
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๓๑
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๓๑
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า สับปะรด อำเภอเนินคมพัฒนา	๓๒
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๓
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๔
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๗
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๑
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกสับปะรด	๒๓
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกสับปะรด (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๔
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกสับปะรด ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๕
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๙
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๓๐

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอนิคมพัฒนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดระยอง ระยะห่างจากจังหวัดระยอง ประมาณ ๒๗ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๒๖๗.๕๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๖๗,๑๘๗.๕๐ ไร่ แบ่งเนื้อที่ เป็นรายตำบล ดังนี้

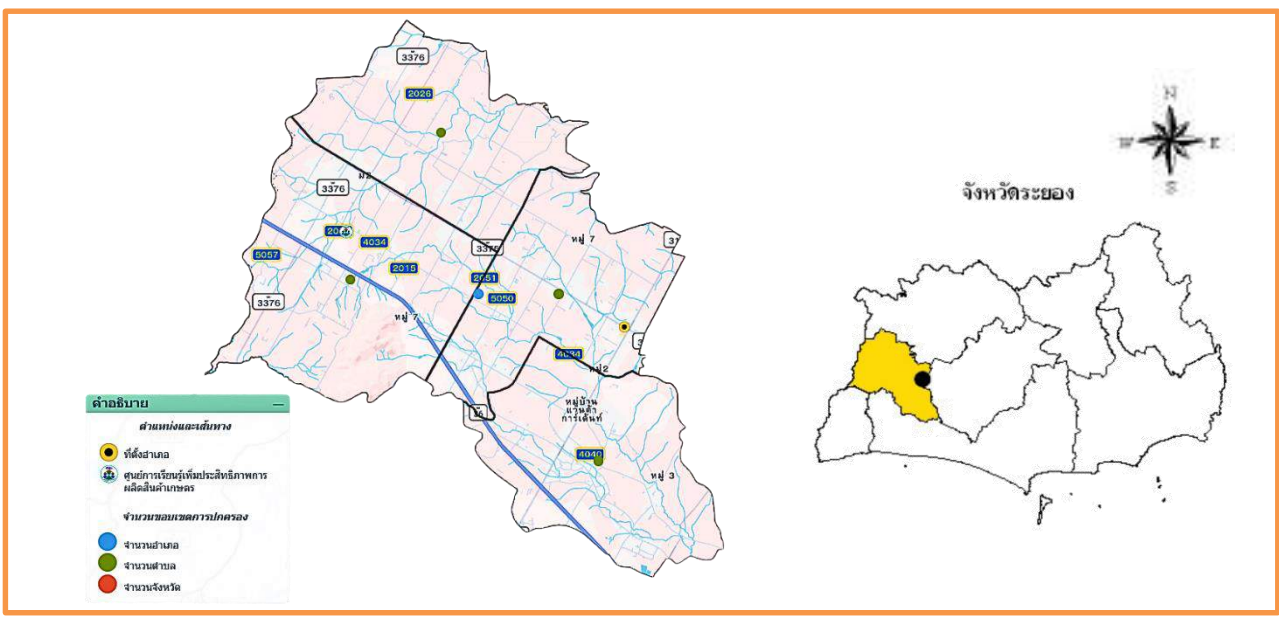
ตำบล	พื้นที่ (คิดเป็นตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ (คิดเป็นไร่)
มาบข่า	๕๗.๕๐	๓๕,๙๓๗.๕๐
นิคมพัฒนา	๕๗.๐๐	๓๕,๖๒๕.๐๐
พนานิคม	๔๘.๐๐	๓๐,๐๐๐.๐๐
มะขามคู่	๑๐๕.๐๐	๖๕,๖๒๕.๐๐
รวม	๒๖๗.๕๐	๑๖๗,๑๘๗.๕๐

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอนิคมพัฒนา มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแม่น้ำคู้ และ ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองละลอก และ ตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมืองระยอง และ ตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๒ เทศบาล ๓ อบต. ๔ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน

๑. ตำบลมาบข่า จำนวน ๘ หมู่

๒. ตำบลนิคมพัฒนา จำนวน ๗ หมู่

๓. ตำบลพนานิคม จำนวน ๘ หมู่

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลมาบข่าพัฒนา เทศบาลเมืองนิคมพัฒนา เทศบาลเมืองมะขามคู้ จำนวน ๓ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลพนานิคม องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา จำนวน ๒ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลมาบข่า	ตำบลนิคมพัฒนา	ตำบลพนานิคม	ตำบลมะขามคู้
๑	บ้านกระเจตล่าง	บ้าน กม.๑๒	บ้านซอย ๑๒	บ้านหนองหว้า
๒	หนองผักหนาม	บ้านนิคม ๑	บ้านซอย ๘	บ้านชากนอก
๓	บ้านนากระเจต	บ้านใหม่สามัคคี	บ้านคลองตาท้าย	บ้านมะขามคู้
๔	บ้านทุ่งต้นเลียบ	บ้านหนองบอน	บ้านเขามะพูด	บ้านขนำไร่
๕	บ้านมาบข่า	บ้านชากผักกูด	บ้านคลองพลู	บ้านชากเจ้าเดียว
๖	บ้านทุ่งสำนัก	บ้านคลองตาท้าย	บ้านหนองระกำ	บ้านชากอ้อย
๗	บ้านสำนักอ้ายอน	บ้านมาบข่มื่นพัฒนา	บ้านวังปลา	เขาจอมแห
๘	บ้านหนองหิน	-	บ้านซอย ๑๓	-

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

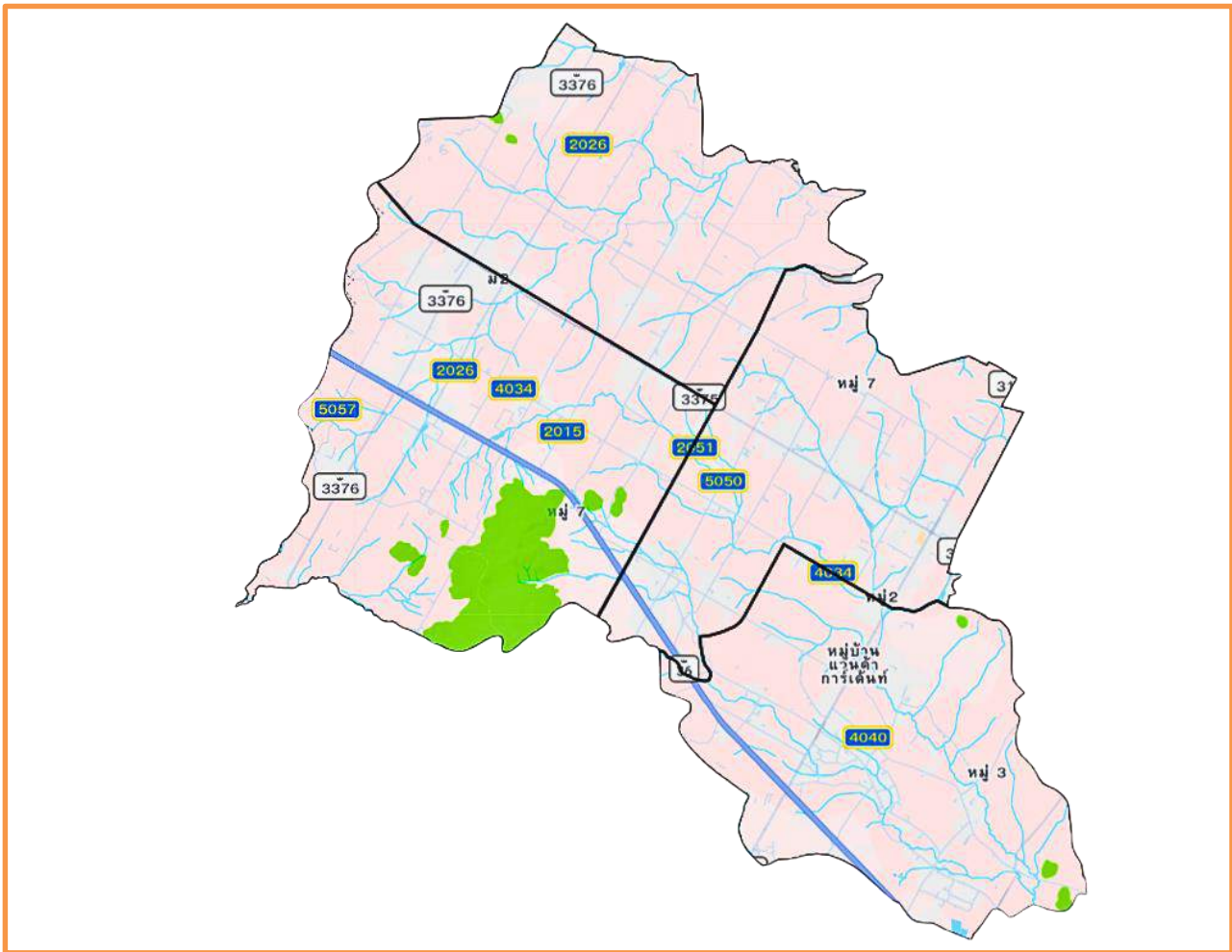
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
มาบข่า	๓๕,๙๓๗.๕๐	-	มาบข่าพัฒนา	๘	๓๔๘
นิคมพัฒนา	๓๕,๖๒๕.๐๐	นิคมพัฒนา	มาบข่าพัฒนา, เมืองนิคมพัฒนา	๗	๕๓๑
พนานิคม	๓๐,๐๐๐.๐๐	พนานิคม	-	๘	๓๔๑
มะขามคู้	๖๕,๖๒๕.๐๐	-	เมืองมะขามคู้	๗	๓๐๑
รวม	๑๖๗,๑๘๗.๕๐	๒	๓	๓๐	๑,๕๒๑

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ สำนักงานทะเบียนราษฎร์ อำเภอนิคมพัฒนาม พ.ศ. ๒๕๖๘

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

ลักษณะพื้นที่โดยรวมของอำเภอนิคมพัฒนาเป็น ที่ราบลอนลูกคลื่น (Undulating Plains) และที่ราบสลับเนินเขาเตี้ย ๆ พื้นที่วางตัวในลักษณะเอียงลาดจาก ทิศเหนือและทิศตะวันตก ลงสู่ ทิศใต้และทิศตะวันออก มีความสูงเฉลี่ยประมาณ ๔๐ – ๑๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอนิคมพัฒนามีความลาดชันน้อย (ราบเรียบถึงลาดชันเล็กน้อย)

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอนิคมพัฒนา

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอนิคมพัฒนา มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๖ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ ๑๗

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพัง แล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่มีน้ำ แข็งแรงในช่วงฤดูฝนเป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำ ค่อนข้างเร็ว เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทราย ดินล่างเป็นชั้นดินแน่น ที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อนและสีเทา มีจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาลแดง

บางแห่งอาจมีศิลาแลงอ่อนปะปนอยู่ด้วย มีปฏิกริยาเป็นกรดจัดมากถึงต่างปานกลาง โดยมีความลาดชันประมาณ ๐-๒ %

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : การแช่ขังของน้ำและปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน ซึ่งทำความเสียหายต่อพืชไร่และไม้ผลที่ไม่ชอบน้ำ ในทางตรงกันข้าม เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้ง ดินกลุ่มนี้จะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงเนื่องจากเนื้อดินที่มีส่วนประกอบของทรายสูงทำให้น้ำระเหยและซึมผ่านได้เร็วเมื่อดินแห้ง

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๑๗ มีความเหมาะสมในระดับสูงสำหรับการปลูกข้าว (ชั้นความเหมาะสม ๑๓ก) เนื่องจากสภาพการระบายน้ำที่เลวช่วยในการกักเก็บน้ำในแปลงนา สำหรับพืชไร่และไม้ผล เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน หรือมันสำปะหลัง ดินกลุ่มนี้ถูกจัดอยู่ในชั้น ๓๖ คือไม่เหมาะสมเนื่องจากความเสี่ยงต่อน้ำแช่ขังรากลำ

กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อหยาบ พบบริเวณพื้นที่ดินที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นจนถึงที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่มีความลาดชันประมาณ ๓ - ๒๐ % และบางส่วนมีความลาดชันประมาณ ๒๐ - ๓๕ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑.๕๐ เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่า pH ประมาณ ๔.๕ - ๕.๕ ได้แก่ ชุดดินดอนไร่ โคราช สะตึก วาริน ยโสธร และด่านซ้าย มาบบอน ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย ปอ งา และถั่ว บางแห่งใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นบางชนิด

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย มีการอุ้มน้ำต่ำถึงปานกลาง น้ำใต้ดินลึก มีการกัดกร่อนของดินปานกลางถึงรุนแรง บริเวณที่มีความลาดชันสูงเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๓๕ มีศักยภาพในการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น ตลอดทั้งพัฒนาทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มากกว่าที่จะนำมาใช้ทำนา หรือปลูกข้าวที่ต้องการน้ำขัง เนื่องจากเป็นที่ดอนสภาพพื้นที่ ลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชันเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย การระบายน้ำดี เนื้อดินมีความพรุนมาก เก็บกักน้ำไม่ค่อยอยู่

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ลักษณะโดยทั่วไป : เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย ดินสีน้ำตาลอ่อน สีเหลืองหรือแดง บางแห่งอาจพบจุดประสีในดินชั้นล่าง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อหยาบ พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จนถึงพื้นที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่มีความลาดชันประมาณ ๒ - ๒๐ % และบางส่วนมีความลาดชันประมาณ ๒๐ - ๓๕ % เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๑ เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่า pH ๔.๕ - ๕.๕ ได้แก่ชุดดินสันป่าตอง เขาพลอง ชุดดินหุบกระพง และชุดดินยางตลาด ชุมพาง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่าง ๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปอ ข้าวโพด และถั่ว บางแห่งมีสภาพเป็นป่าละเมาะ หรือทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินเป็นทรายจัด น้ำซึมผ่านชั้นดินได้เร็วมาก ดินอุ้มน้ำต่ำ ระดับน้ำใต้ดินต่ำมาก ดินมีการกัดกร่อนในบริเวณที่มีความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ ของดินต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๔๐ มีความเหมาะสมในการปลูกพืชไร่ และไม้ผล ค่อนข้างไม่เหมาะสมที่จะนำมาปลูกพืชผัก และไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำนา เนื่องจากเนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายและสภาพพื้นที่ไม่อำนวย แต่สามารถใช้ประโยชน์ในการปลูกไม้โตเร็วและปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ได้ดี

กลุ่มชุดดินที่ ๔๓

ลักษณะโดยทั่วไป : ดินกลุ่มนี้เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบหรือการผุพังสลายตัวของหินทรายหรือหินแกรนิต สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน ๒-๑๒ % ในระบบจำแนกดินจัดอยู่ในชั้น Coated, isohyperthermic Typic Quartzipsamments หรือ Lamellic Ustic Quartzipsamments ซึ่งสะท้อนถึงเนื้อดินที่เป็นทรายเกือบทั้งหมด เนื้อดินเป็นดินทราย (Sand) หรือดินทรายปนดินร่วน (Loamy sand) ลึกมากกว่า ๑๕๐ เซนติเมตร การระบายน้ำจัดเป็น "ดีมากเกินไป" (Excessively drained) pH ๔.๕ - ๕.๐

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : เนื้อดินเป็นดินทราย น้ำซึมผ่านชั้นดินได้เร็วมาก ดินอุ้มน้ำต่ำ แหบไม่มีการกักเก็บ ระดับน้ำใต้ดินต่ำมาก ดินมีการกัดกร่อนในบริเวณที่มีความลาดชันสูง ความอุดมสมบูรณ์ ของดินต่ำ

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๔๓ มีความเหมาะสมในการปลูกพืชที่ทนทานต่อสภาพดินทราย ได้แก่ มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ และสับปะรด

กลุ่มชุดดินที่ ๕๙

ลักษณะโดยทั่วไป : กลุ่มดินนี้พบบริเวณที่ราบลุ่มหรือบริเวณพื้นล่างของเนิน หรือหุบเขา ที่มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ เป็นหน่วยผสมของดินหลายชนิดที่เกิดจากตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมกัน ดินที่พบส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว มีลักษณะและคุณสมบัติต่างๆ ไม่แน่นอน เช่น เนื้อ ดิน สีดิน ความลึกของดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH ๕.๕-๗.๐) ส่วนมากมีก้อนกรวดและเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดินด้วย

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : การระบายน้ำและการเกิดน้ำท่วมขังในฤดูฝน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปลูกพืชไร่และไม้ผล นอกจากนี้ระดับน้ำใต้ดินที่สูงในฤดูฝนยังส่งผลกระทบต่อระบบรากพืชและการจัดการวิศวกรรมก่อสร้าง ความไม่แน่นอนของเนื้อดินยังทำให้การจัดการปุ๋ยต้องอาศัยการสังเกตเป็นรายพื้นที่มากกว่ากลุ่มชุดดินอื่นที่มีความสม่ำเสมอสูง

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๕๙ ดินกลุ่มนี้มีความเหมาะสมดีสำหรับการปลูกข้าว (ชั้น ๑sn) เนื่องจากสภาพการกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ ในช่วงฤดูแล้งหากมีแหล่งน้ำเพียงพอ สามารถใช้ปลูกพืชไร่อายุสั้นหรือพืชผักได้ดีมาก

กลุ่มชุดดินที่ ๖๒

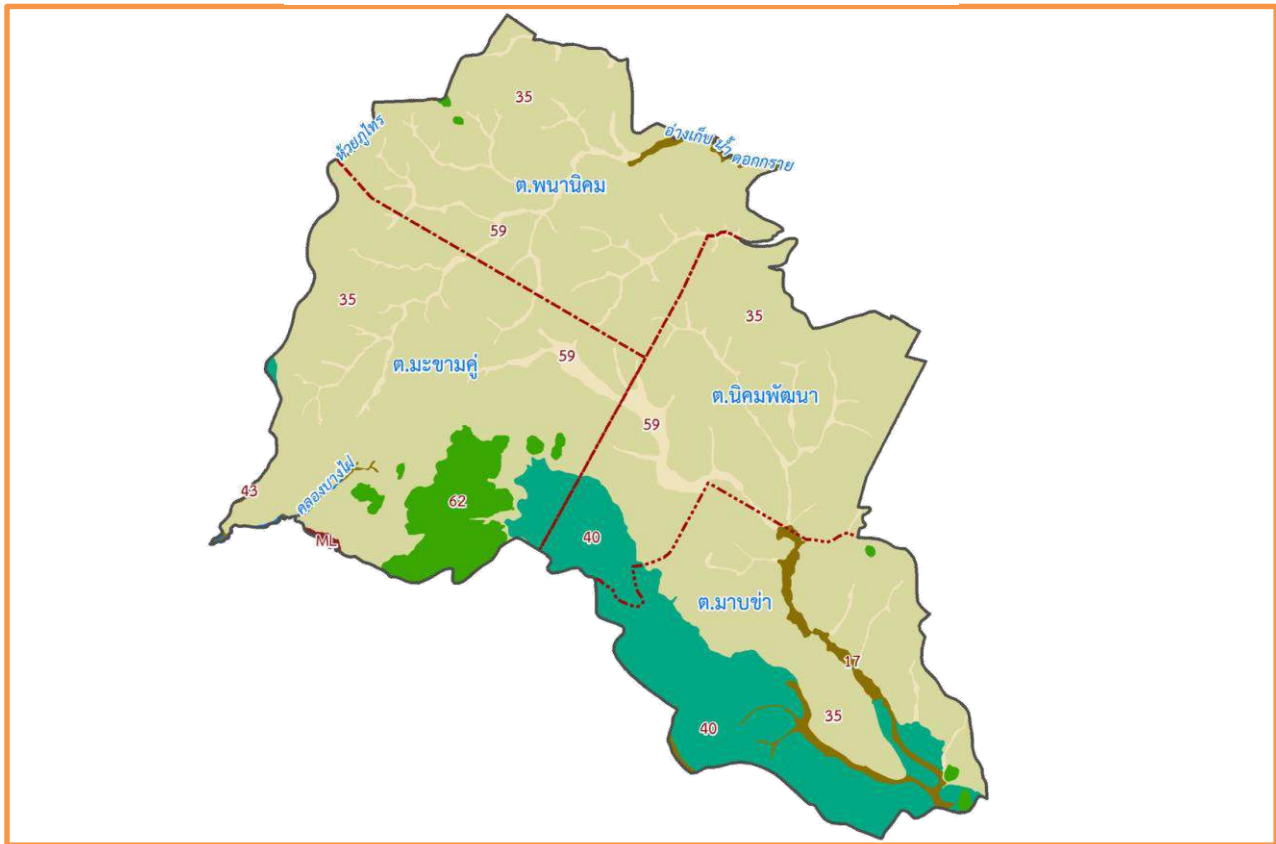
ลักษณะโดยทั่วไป : กลุ่มดินนี้ดินมีความไม่แน่นอนสูงมาก ขึ้นอยู่กับหินต้นกำเนิดและสภาพการกัดเซาะของพื้นที่ มักพบเศษหิน ก้อนหิน หรือพื้นหินโผล่ (Rock outcrop) กระจายกระจายทั่วไป สภาพเดิมมักปกคลุมด้วยป่าไม้หลากหลายประเภท เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดิบชื้น ความลาดชันที่สูงมาก กระบวนการชะล้างพังทลายจึงรุนแรงกว่าปกติ การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินเป็นไปอย่างรวดเร็ว (Rapid runoff) ทำให้ดินชั้นบนมักจะบางและขาดความสมดุลของธาตุอาหาร

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : กลุ่มดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติเพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

ความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช : กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ ดินกลุ่มนี้ไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจทุกประเภท (ชั้นความเหมาะสม nt)

กลุ่มชุดดิน	ค่า AWC (ความสามารถในการกักเก็บน้ำ) เฉลี่ย (%)	สภาพการระบายน้ำ	พืชที่เหมาะสมที่สุด
๑๗	๑๖.๗๕	เลว	ข้าว
๓๕	๑๔.๑๐	ดีถึงปานกลาง	มันสำปะหลัง, อ้อย, ยางพารา
๔๐	๘.๑๕	ดี	มันสำปะหลัง, ข้าวโพด
๔๓	๓.๒๐	ดีมากเกินไป	มะพร้าว, มะม่วงหิมพานต์
๕๙	ไม่ระบุแน่ชัด	เลว	ข้าว, พืชผักหลังนา
๖๒	ไม่ระบุแน่ชัด	ดีปานกลางถึงดี	ป่านุรักษ์ เท่านั้น

แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอนิคมพัฒนา

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน dinonline@ladd.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ลักษณะภูมิอากาศในบริเวณอำเภอนิคมพัฒนา มี ๓ ฤดู คือ

๑. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนพฤษภาคม
 ๒. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม
 ๓. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์
- โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		/	/	/	/							
ฤดูฝน					/	/	/	/	/	/		
ฤดูหนาว	/	/									/	/

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๐๔๒.๔	๑๑๘.๓	๑๒๘	ต.ค.	๓๓.๑	๒๑.๓	๒๗.๒
๒๕๖๕	๑,๑๓๒.๕	๑๕๔.๒	๑๔๕	ก.ย.	๓๒.๖	๒๑.๐	๒๖.๘
๒๕๖๖	๑,๐๙๑.๖	๑๑๐.๐	๑๑๘	ก.ย.	๓๔.๓	๒๑.๗	๒๘.๑
๒๕๖๗	๑,๖๙๕.๙	๑๒๘.๗	๑๓๔	ต.ค.	๓๔.๒	๒๒.๐	๒๘.๓
๒๕๖๘	๑,๓๘๒.๐	๑๒๐.๘	๑๒๕	ก.ย.	๓๓.๕	๒๑.๕	๒๗.๔

ที่มา : <https://th.weatherspark.com>, กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอนิคมพัฒนา มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๓๓๗๕ (สาย ๑๓) : เส้นทางสายหลักที่เชื่อม ต.พนานิคม – ต.นิคมพัฒนา – ต.มาบข่า เป็นถนนสายยุทธศาสตร์ที่รถบรรทุกผลผลิตทางการเกษตรใช้ลำเลียงจากไร่นาสู่ตลาดกลางและโรงงานแปรรูป
- ทางหลวงหมายเลข ๓๓๗๑: เชื่อมต่อระหว่าง ต.มะขามคู่ เข้าสู่ ต.พนานิคม
- ถนนสายรอง (ถนนสาย ๙ และ สาย ๑๑) : เป็นเส้นทางเชื่อมโยงหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลนิคมพัฒนาและตำบลมาบข่า ช่วยให้การกระจายสินค้าเกษตรรายย่อยเป็นไปได้สะดวก

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถยนต์ ดังนี้

- สถานีขนส่งผู้โดยสาร : มีจุดจอดพักรถและจุดรอรถโดยสารบริเวณสี่แยกนิคมพัฒนา (สาย ๑๓)
- สายเดินรถประจำทาง : สายระยอง – ปลวกแดง / สายระยอง – บ้านค่าย – นิคมพัฒนา
- รถตู้สาธารณะ : สายกรุงเทพฯ - นิคมพัฒนา - ปลวกแดง และ ระยอง - พัทยา - ชลบุรี (ผ่านถนนสาย ๓๖) ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้
- ทางหลวงหมายเลข ๓๖ (ระยอง-กระดังงา) เส้นทางระหว่างจังหวัดชลบุรี (พัทยา) ถึง จังหวัดระยอง (ตัวเมือง) ระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูลำน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑.	อ่างเก็บน้ำดอกกราย	แม่น้ำคู่	๗๑.๔๐	๗๑.๔๐	๒๕,๒๐๐
๒.	อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล	ปลวกแดง	๑๖๓.๗๕	๑๖๓.๗๕	๔๕,๐๐๐

ที่มา : <https://www.envimtp.com/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ							รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	อื่นๆ	รวม		
๑.	มาบข่า							๐	๐	๐
๒.	นิคมพัฒนา	/					/	๒	๐.๐๓๐๐	๕๐๐
๓.	พนานิคม	/						๑	๐.๐๖๘๐	๑๐๐
๔.	มะขามคู่	/						๑	๐.๐๖๘๐	๑๐๐

ที่มา : <https://dsit.rid.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑.	มาบข่า	๓	๓	๐	๐	๓	๓
๒.	นิคมพัฒนา	๒๙	๒๙	๐	๐	๒๙	๒๙
๓.	พนานิคม	๗๒	๗๒	๐	๐	๗๒	๗๒
๔.	มะขามคู่	๓๕	๓๕	๐	๐	๓๕	๓๕

ที่มา : <https://laddzoning.ldd.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

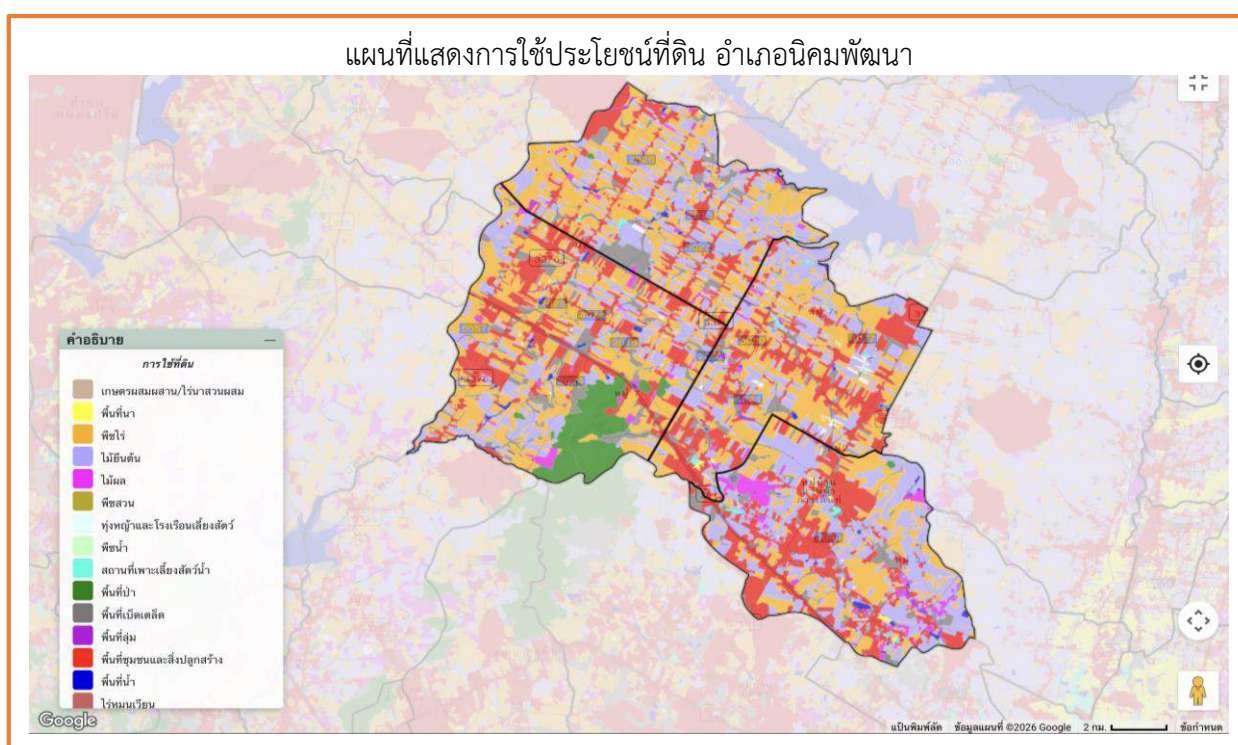
ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑.	มาบข่า	๐	๘	๘
๒.	นิคมพัฒนา	๐	๙	๙
๓.	พนานิคม	๐	๗	๗
๔.	มะขามคู่	๐	๔	๔

ที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/index.php>, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๔,๙๓๘.๑๖	๓.๓๖
พืชไร่	๕๑,๗๑๕.๓๗	๓๕.๒
ไม้ยืนต้น	๓๙,๐๓๖.๒๗	๒๖.๕๗
ไม้ผล	๓,๕๖๖.๘๐	๒.๔๓
พืชสวน	๓๒.๖๓	๐.๐๒
พื้นที่นา	๒๔๐.๘๔	๐.๑๖
พืชน้ำ	๐	๐
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๕๕๒.๘๔	๐.๓๗
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๑๒๙.๘๐	๐.๐๙
พื้นที่ลุ่ม	๕๗๓.๒๘	๐.๓๙
พื้นที่น้ำ	๑,๓๒๖.๖๖	๐.๙
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๓๓,๖๗๓.๔๑	๒๒.๙๒
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑๑,๑๕๘.๑๒	๗.๕๙

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอนิคมพัฒนา ประชากรมีอาชีพหลักคือ การเกษตร มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๓๖,๕๗๐ ไร่ (ร้อยละ ๒๔.๘๙ ของพื้นที่อำเภอ)

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)					รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
		สับปะรด (ไร่)	ปาล์ม น้ำมัน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	ไม้ผล (ไร่)	
มาบข่า	๓๕,๙๓๗.๕๐	๓๗๔	๑๑	๑,๖๔๒	๕,๙๑๘	๓๑๗	๘,๒๖๒
นิคมพัฒนา	๓๕,๖๒๕.๐๐	๑,๒๖๙	๒๐	๑,๑๙๔	๓,๑๙๐	๑๘๒	๕,๘๕๕
พนานิคม	๓๐,๐๐๐.๐๐	๑,๑๕๔	๒๐๙	๑,๑๕๐	๓,๒๓๐	๑๓๐	๕,๘๗๓
มะขามคู่	๖๕,๖๒๕.๐๐	๒,๖๒๗	๑๕๓	๑,๒๙๔	๒,๒๓๗	๑๓๘	๖,๔๕๙
พื้นที่รวม	๑๖๗,๑๘๗.๕๐	๕,๔๒๔	๓๙๓	๕,๒๘๐	๑๔,๕๗๕	๗๖๗	๒๖,๔๓๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

อำเภอ	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	ไก่เนื้อ (ตัว)	ไก่ไข่ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่พื้นเมือง (ตัว)	เป็ด (ตัว)
นิคมพัฒนา	๓๐๖	๑,๒๔๒	๕๙,๐๙๐	๑,๓๐๑	๑๖๐	๑๔,๑๕๐	๔๕๐

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

อำเภอ	เกษตรกรรวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
นิคมพัฒนา	๑๐	-	-	-	ปลานิล	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (สับปะรดทองระยอง)

สับปะรดทองระยอง เป็นผลไม้ ที่ได้ผ่านการรับรอง จีไอ จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ให้เป็นสินค้า จีไอ มีแหล่งผลิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจังหวัดระยอง มีคุณลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างจากสับปะรดพันธุ์อื่น ที่ทำให้ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้ให้ชาวไร่สับปะรดได้อีกช่องทางหนึ่ง

สันนิษฐานว่า มีการนำสับปะรดจากภาคใต้ เข้ามาปลูกในเขตพื้นที่จังหวัดระยอง นานกว่า ๔๐-๕๐ ปีแล้ว โดยปลูกเป็นพืชแซมสวนยางพารา เพื่อใช้บริโภคในครอบครัว ชาวบ้านเรียกสับปะรดพันธุ์นี้ว่า “สับปะรดตาหนาม” และต่อมามีการพัฒนาจนได้สายพันธุ์ที่มีคุณภาพและรสชาติอร่อย เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค จึงตั้งชื่อเพื่อเป็น

เอกลักษณ์พืชประจำถิ่นปลูกว่า สับปะรด “ทองระยอง” ปัจจุบัน มีการปลูกสับปะรดพันธุ์นี้อย่างกว้างขวางในพื้นที่อำเภอเขาชะเมา วังจันทร์ บ้านค่าย และปลวกแดง รวมพื้นที่ กว่า ๖,๐๐๐ ไร่

ลักษณะเด่นของสับปะรดทองระยอง คือ มีน้ำหนักโดยเฉลี่ย ผลละ ๐.๗-๑.๕ กิโลกรัม ตาสับปะรดนูนไม่แบน เมื่อผลสุกได้ที่แล้ว เนื้อและเปลือกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง มีกลิ่นหอม เนื้อหวานฉ่ำ เนื้อแน่น ไม่เป็นโพรงรับประทานแล้วไม่กัดลิ้น รสชาติหวานน่าเปรี้ยว เนื้อกรอบ แขนกรอบ ขอบใบที่ต้นและจุกมีหนามสั้นแหลมคม รูปผลเป็นทรงกระบอก ราคาขายประมาณกิโลกรัมละ ๒๐-๒๕ บาท เนื่องจากสับปะรดทองระยองเป็นสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน จังหวัดระยองจึงได้ยื่นขอจดทะเบียน “สับปะรดทองระยอง” เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (จีไอ) กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

สับปะรดทองระยอง เป็นอีกทางเลือกของชาวไร่สับปะรดจังหวัดระยอง ที่มีการปลูกคู่ขนานไปกับสับปะรดปัตตาเวียที่ปลูกส่งโรงงานแปรรูป แต่สถานการณ์ด้านราคาซื้อของโรงงานมักจะผันผวนมาก ทำให้ชาวไร่ประสบปัญหาด้านรายได้ ขณะที่ต้นทุนการผลิตนั้นสูงขึ้นมาตลอด สับปะรดทองระยองจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในสายสับปะรดผลสด ที่ตลาดมีการตอบรับเป็นอย่างดี ประกอบกับเป็นสับปะรดที่ขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว เพราะให้จำนวนหน่อมาก การดูแลรักษาง่าย ชาวไร่จึงสามารถลดต้นทุนได้มากกว่าสับปะรดพันธุ์อื่น ซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่งที่ได้เปรียบในการแข่งขันเชิงการค้า

การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้ออกประกาศรับรองให้สับปะรดทองระยอง เป็นผลผลิตที่ผ่านการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI : Geographical Indication) มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน คือ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ ตามรายละเอียด ดังนี้

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สับปะรดทองระยอง

ทะเบียนเลขที่ สช ๖๒๑๐๐๑๒๔

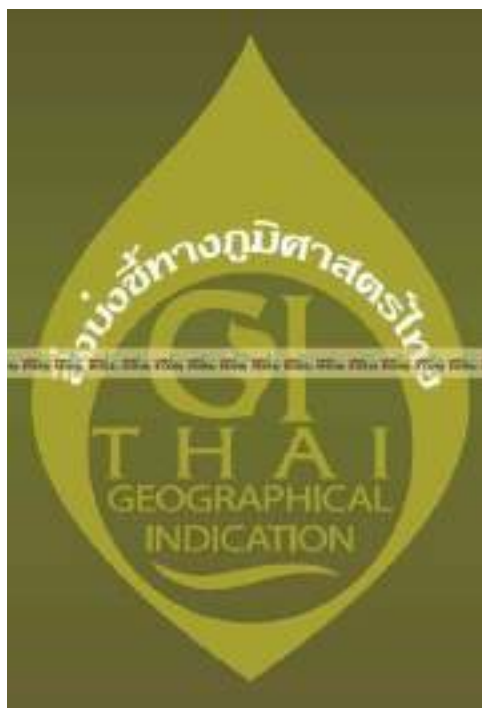
เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ อาศัยอำนาจตามความ ในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ กรมทรัพย์สินทางปัญญา จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สับปะรดทองระยอง คำขอเลขที่ ๕๘๑๐๐๑๒๒

ทะเบียนเลขที่ สช ๖๒๑๐๐๑๒๔ ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

ประกาศ ณ วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อมูลด้านสังคม**๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร****๑.๑ เกษตรกร****๑) ครุฑเรือนและประชากร**

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครุฑเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครุฑเรือน ทั้งหมด	ครุฑเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑.	มาบข่า	๕,๘๐๐	๓๕๒	๓,๙๕๐	๔,๑๒๐	๘,๐๗๐
๒.	นิคมพัฒนา	๗,๒๕๐	๕๒๖	๖,๘๔๐	๗,๑๖๐	๑๔,๐๐๐
๓.	พนานิคม	๓,๔๒๐	๓๕๗	๓,๑๒๐	๓,๒๘๐	๖,๔๐๐
๔.	มะขามคู่	๔,๙๖๐	๓๐๒	๕,๔๕๐	๕,๖๓๐	๑๑,๐๘๐
รวม		๒๑,๔๓๐	๑,๕๓๗	๑๙,๓๖๐	๒๐,๑๙๐	๓๙,๕๕๐

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) หัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๕๒๘.๐๐	๒๙.๙๓
๕๖ - ๖๕ ปี	๕๗๒.๐๐	๓๒.๔๓
๔๖ - ๕๕ ปี	๓๙๘.๐๐	๒๒.๕๖
๓๖ - ๔๕ ปี	๑๘๗.๐๐	๑๐.๖๐
๒๖ - ๓๕ ปี	๗๖.๐๐	๔.๓๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๓.๐๐	๐.๑๗
รวม	๑,๗๖๔	๑๐๐

ที่มา : Farmer map, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครุฑเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑,๔๖๘.๐๐	๘๓.๒๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๙๖.๐๐	๑๖.๗๘
รวม	๑,๗๖๔.๐๐	๑๐๐

ที่มา : Farmer map, พ.ศ. ๒๕๖๗

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๙๓๘.๐๐	๑๐,๔๒๐.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี)	๑๐๓.๐๐	๑,๔๒๕.๐๐
เช่า	๖๔.๐๐	๑,๒๒๙.๐๐
รวม	๑,๐๘๕.๐๐	๑๓,๐๗๔.๐๐

ที่มา : Farmer map, พ.ศ. ๒๕๖๗

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๙๐๓.๐๐	๐	๘.๐๐	๒๘.๐๐	๙๓๘.๐๐

ที่มา : Farmer map, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

ครัวเรือนเกษตรกรอำเภอนิคมพัฒนา ส่วนมากมีรายได้ น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ ช่วงรายได้ ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ช่วงรายได้ ๑๘๐,๐๐๐ - ๔๙๙,๙๙๙ บาท คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕ และช่วงรายได้ ๑๒๐,๐๐๐ - ๑๗๙,๙๙๙ บาท คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕ ตามลำดับ

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ครัวเรือนเกษตรกรอำเภอนิคมพัฒนา ส่วนมากมีหนี้สิน น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๐ ช่วงหนี้สิน ๖๐,๐๐๐ - ๑๑๙,๙๙๙ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

๑. ประชากรส่วนใหญ่ นับถือ ศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๕ ศาสนาอื่นๆ ร้อยละ ๕

๒. วัด ๑๗ แห่ง แยกเป็น มหานิกาย ๑๕ แห่ง และธรรมยุต ๒ แห่ง

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ประเพณีบุญข้าวหลาม มักจัดขึ้นเดือนสามของทุกปี งานประจำปีศาลหลวงเตี้ย งานวันสัปดาห์ระดหวนจำ

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
มาบข่า	๑	๑๐	๗	๘๖	๑	๑๕	๘	๘๘	-	-	๑	๑๓๒
นิคมพัฒนา	๒	๒๐	๑	๑๐	๑	๑๐	๙	๑๒๗	๔	๕๖๗	๒	๑๐๔
พนานิคม	๒	๒๘	๓	๓๐	๒	๓๐	๗	๖๑	-	-	๑	๑๕๘
มะขามคู่	๒	๒๑	๙	๙๐	-	-	๖	๗๑	๒	๗๕๘	๑	๔๕๔

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
รวม	๗	๗๙	๒๐	๒๑๖	๔	๕๕	๓๒	๓๔๗	๖	๑,๓๒๕	๕	๘๔๘

ที่มา : ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระยอง ประจำปี ๒๕๖๕/๒๕๖๖, สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๒๘
เครื่องดื่ม	๒
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๓
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๘
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๒
รวม	๔๓

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๗

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
		หมู่ที่	ตำบล	
๑.	วิสาหกิจชุมชนบ้านมาบข่า	๕	มาบข่า	๑๓
๒.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งต้นเลียบ	๔	มาบข่า	๑๗
๓.	วิสาหกิจชุมชนพืชสมุนไพรชุมชนมาบข่า	-	มาบข่า	๗
๔.	วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผักปลอดสารพิษมาบข่า	๒	มาบข่า	๑๓
๕.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มชุมชนมาบข่ามาบใน	-	มาบข่า	๑๑
๖.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพชุมชนมาบข่า-สำนักอ้ายงอน	-	มาบข่า	๘
๗.	วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองผักหนาม	๒	มาบข่า	๘
๘.	วิสาหกิจชุมชนบ้านสายแก้ว-หนองกวาง	๕	มาบข่า	๑๑
๙.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้สูงอายุเย็บผ้าและงานฝีมือ	๒	นิคมพัฒนา	๙
๑๐.	วิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่สามัคคีเพื่อการผลิตและแปรรูป	๓	นิคมพัฒนา	๑๑
๑๑.	วิสาหกิจชุมชนเกษตรพลังใหม่	๓	นิคมพัฒนา	๓๑
๑๒.	วิสาหกิจชุมชนพัฒนาพฤษาเวช	๖	นิคมพัฒนา	๘

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
		หมู่ที่	ตำบล	
๑๓.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ก้าวหน้าบ้านซากผักกูด	๓	นิคมพัฒนา	๑๒
๑๔.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาวิถีชุมชน	๓	นิคมพัฒนา	๑๖
๑๕.	วิสาหกิจชุมชนคนเอาถ่าน	๔	นิคมพัฒนา	๑๗
๑๖.	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านสาย ๑๕ นิคมพัฒนา	๑	นิคมพัฒนา	๘
๑๗.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์บ้านซากผักกูด	๕	นิคมพัฒนา	๑๕
๑๘.	วิสาหกิจชุมชนไปโอเทค	๖	พนานิคม	๗
๑๙.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเห็ดนางฟ้าตำบลพนานิคม	๘	พนานิคม	๗
๒๐.	วิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ไก่อพื้นบ้านและไก่ชนบ้าน	๔	พนานิคม	๗
๒๑.	วิสาหกิจชุมชนผลิตน้ำดื่มบ้านขอย ๘ หมู่ ๒ พนานิคม	๒	พนานิคม	๗
๒๒.	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงไก่ไข่ (อารมณดี) ชุมชนบ้านหลักร้อย	๘	พนานิคม	๑๑
๒๓.	วิสาหกิจชุมชนเพื่อการตลาดของอำเภอนิคมพัฒนา	๓	พนานิคม	๗
๒๔.	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านชาวประมงดอกกราย	๖	พนานิคม	๑๕
๒๕.	วิสาหกิจชุมชนตำบลมะขามคู่	๒	มะขามคู่	๗
๒๖.	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สับประรดนิคมพัฒนา	๒	มะขามคู่	๒๐
๒๗.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเพาะพันธุ์กล้าไม้ป่าเขาจอมแห	๗	มะขามคู่	๑๒
๒๘.	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้ผลิตกระยาสารท์บ้านซากอ้อย	๖	มะขามคู่	๘
๒๙.	วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองหว้า	๑	มะขามคู่	๑๕
๓๐.	วิสาหกิจชุมชนชั้นโรงมะขามคู่	๓	มะขามคู่	๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา,พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
		หมู่ที่	ตำบล	
๑.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองผักหนามสามัคคี	๒	มาบข่า	๑๐
๒.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งต้นเลียบ	๔	มาบข่า	๑๐

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
		หมู่ที่	ตำบล	
๓.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกล้วยไม้	๕	มาบข่า	๑๐
๔.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกระเฉด	๑	มาบข่า	๒๖
๕.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองคล้าสามัคคี	๘	มาบข่า	๑๐
๖.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านซากดาวเรือง	๗	มาบข่า	๑๐
๗.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองหินก้าวน้ำ	๘	มาบข่า	๑๐
๘.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกระเฉดบน	๓	นิคมพัฒนา	๑๐
๙.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพนานิคม	๖	พนานิคม	๑๐
๑๐.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพนานิคมร่วมใจ	๕	พนานิคม	๑๐
๑๑.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองพลู	๒	พนานิคม	๑๐
๑๒.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนคนรุ่นใหม่	๖	มะขามคู่	๑๐
๑๓.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านซากนอก (กลุ่ม๒)	๒	มะขามคู่	๑๐
๑๔.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมะขามคู่สามัคคี	๕	มะขามคู่	๑๐
๑๕.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านซากนอก (กลุ่ม๑)	๒	มะขามคู่	๑๐
๑๖.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านขนำไร่ยุคใหม่	๔	มะขามคู่	๑๐
๑๗.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านซากอ้อย	๖	มะขามคู่	๑๐
๑๘.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรซากเจ้าเดี่ยวพัฒนา	๕	มะขามคู่	๑๐
๑๙.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเขาจอมแห	๗	มะขามคู่	๑๐
๒๐.	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านขนำไร่	๔	มะขามคู่	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
		หมู่ที่	ตำบล	
๑.	กลุ่มเกษตรกรทำไร่นิคมพัฒนา (นิคมพัฒนา)	๑	นิคมพัฒนา	๖๐
๒.	กลุ่มเกษตรกรทำไร่มาบข่า (นิคมพัฒนา)	๘	มาบข่า	๑๓๒
๓.	กลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรดพนานิคม (นิคมพัฒนา)	๑	พนานิคม	๑๕๘

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
		หมู่ ที่	ตำบล	
๔.	กลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรดมะขามคู่ (นิคมพัฒนา)	๗	มะขามคู่	๔๕๔
๕.	กลุ่มเกษตรกรคนพิการผู้เลี้ยงแพะตำบลพังราด (นิคมพัฒนา)	๑	นิคมพัฒนา	๔๔
๖.	สหกรณ์การเกษตรนิคมฯ ระยอง จำกัด	๒	นิคมพัฒนา	๒๘๐
๗.	สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานไซโก้ จำกัด	๒	นิคมพัฒนา	๕๖
๘.	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงสาย ๑๑ จำกัด	๒	นิคมพัฒนา	๑๔๑
๙.	สหกรณ์เคหะชุมชนนิคมพัฒนาทุลาบดำ จำกัด	๒	นิคมพัฒนา	๙๐
๑๐.	สหกรณ์ออมทรัพย์อุตสาหกรรมถุงพลาสติกไทยและเอเปคฟิล์ม จำกัด	๕	มะขามคู่	๑๗๘
๑๑.	สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัท โตโก อีสเทิร์น รีบเบอร์ (ประเทศไทย) จำกัด	๒	มะขามคู่	๕๘๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระยอง, พ.ศ. ๒๕๖๕/๒๕๖๖

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย : อำเภอนิคมพัฒนา มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน ๑ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย จำนวน ๑๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน ๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย จำนวน ๒ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำนวน ๔ ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
มาบข่า	-	๒	๑	-	๑	-	-	-	-
นิคมพัฒนา	-	๖	-	๑	๑	๑	-	-	-
พนานิคม	-	๒	๑	๑	๑	-	-	-	-
มะขามคู่	๑	๑	-	-	๑	-	-	-	-
รวม	๑	๑๒	๒	๒	๔	๑	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร : อำเภอนิคมพัฒนา มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๓๐ คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๓๐ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๓๐ ราย และอาสาสมัครฟนหลวง ๑๔ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสาสมัครมากกว่า ๒ - ๓ หน้าที่

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
มาบข่า	๒	๒	-	๒	๘	๘	-	-	-
นิคมพัฒนา	๘	-	-	๑	๗	๗	-	-	-
พนานิคม	๑	-	๑	๓	๘	๘	-	๑	-
มะขามคู่	๓	๑	๒	๔	๗	๗	-	๑	-
รวม	๑๔	๓	๓	๑๐	๓๐	๓๐	-	๒	-

หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : asa-center.doae.go.th/, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอนิคมพัฒนา มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
๑.	นายประยุทธ์ ดวงวงศ์	ม.๗ พนานิคม	๑	การเพาะเห็ด การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเห็ด
๒.	นายแสน ผมงาม	ม.๘ พนานิคม	๑	เกษตรกรปลูกสับปะรด และนำเยื่อสับปะรดมาแปรรูปเป็นภาชนะ
	รวม		๒	

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลพนานิคม, พ.ศ. ๒๕๖๔

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑.	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา	การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการเกษตรแทนการใช้แรงงานคน/การลดต้นทุนการผลิต/การดูแลและการผลิตสับปะรดให้ได้มาตรฐาน	๒	มะขามคู่
๒.	ศดปช.ตำบลนิคมพัฒนา	ตรวจวิเคราะห์ดิน และปุ๋ยสั่งตัด	๓	นิคมพัฒนา
๓.	ศจช.ตำบลพนานิคม	ผลิตขยายเชื้อไตรโคเดอร์มา	๕	พนานิคม

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๔.	ศจช.ตำบลมาบข่า	ผลิตขยายเชื้อไตรโคเดอร์มา	๑	มาบข่า
๕.	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงตะพาบน้ำเชิงพาณิชย์	เลี้ยงตะพาบน้ำ	๔	นิคมพัฒนา
๖.	วสช.กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ก้าวหน้าบ้านซากผักกูด	การผลิตปุ๋ยหมักชนิดแห้ง	๓	นิคมพัฒนา
๗.	วสช.คนเอาถ่าน	การเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้	๓	นิคมพัฒนา
๘.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลนิคมพัฒนา	การปลูกพืชตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	๑	นิคมพัฒนา
๙.	วสช.แม่บ้านตำบลมะขามคู่	แปรรูปผลไม้ อาหาร	๒	มะขามคู่
๑๐.	ศูนย์เรียนรู้การป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ตำบลนิคมพัฒนา	วิธีป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้	๕	นิคมพัฒนา
๑๑.	ศูนย์โครงการทฤษฎีใหม่	แนวทางทฤษฎีใหม่	๑	มาบข่า
๑๒.	กลุ่มเพาะเห็ดคลองพลู	การเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดขอนขาว	๕	พนานิคม
๑๓.	กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเขามะพูด	การปลูกผักปลอดภัย	๔	พนานิคม

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๑ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑.	มะขามคู่	กลุ่มแปลงใหญ่สับปะรด อำเภอนิคมพัฒนา	สับปะรด	๓๓	๒๔๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าสับปะรด

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

น้ำฝน ชลประทาน บ่อน้ำบาดาล แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกสับปะรด

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด ๑๓๐,๙๐๑ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอนิคมพัฒนา	-	๑๓๐,๘๕๖	-	๑๒,๓๒๓	๑๔๓,๑๗๙
มาบข่า	-	๓๓,๔๐๐	-	๒,๙๙๙	๓๖,๓๙๙
นิคมพัฒนา	-	๓๐,๑๐๕	-	๒,๓๘๖	๓๒,๔๙๑
พนานิคม	-	๓๐,๘๖๕	-	๒,๘๘๒	๓๓,๗๔๗
มะขามคู่	-	๓๖,๕๘๖	-	๔,๐๕๖	๔๐,๕๔๒

ที่มา: Agri-Map, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกสับปะรด (ที่มา : Agri-Map, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกสับปะรด

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตสับปะรด

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
มาบข่า	๓๕๒	๓๗๔	๒๑๐	๑,๒๙๑.๕๐	๖,๑๕๐
นิคมพัฒนา	๕๒๖	๑,๒๖๙	๑,๑๘๑	๗,๒๖๓.๑๕	๖,๑๕๐
พนานิคม	๓๕๗	๑,๑๕๔	๑,๐๙๙	๖,๗๕๘.๘๕	๖,๑๕๐
มะขามคู่	๓๐๒	๒,๖๒๗	๒,๔๖๕	๑๕,๑๕๙.๗๕	๖,๑๕๐
รวม	๑,๕๓๗	๕,๔๒๔	๔,๙๕๕	๓๐,๔๗๓.๒๕	๖,๑๕๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกสับปะรด (พื้นที่ปลูกจริง)

(ที่มา : Agri-Map, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกสับปะรดตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกสับปะรดตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด ๒๔,๓๘๖ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอพัฒนา	-	๒๔,๓๘๕	-	๕๖๖	๒๔,๙๕๑

มาบข่า	-	๒,๖๓๔	-	๔๓	๒,๖๗๗
นิคมพัฒนา	-	๕,๑๘๐	-	๑๖๘	๕,๓๔๘
พนานิคม	-	๘,๑๑๑	-	๑๔๗	๘,๒๕๘
มะขามคู่	-	๘,๕๖๐	-	๒๐๘	๘,๖๖๘

ที่มา: Agri-Map, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกสับปะรดตามระดับชั้นความเหมาะสม
(ที่มา : Agri-Map, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี : เกษตรกรอำเภอนิคมพัฒนา มีการคัดเลือกหน่อพันธุ์ (คัดหน่อที่ไม่สมบูรณ์ออก)

ก่อนการปลูก และมีการซบสารเคมีป้องกันเชื้อราก่อนลงปลูก

- หน่อดิน : เกิดจากตาที่อยู่บริเวณลำต้นใต้ดินที่แทงขึ้นมาพื้นผิวดินหลังจากมีการสร้างดอกแล้ว รูปทรงเล็กเรียวยาว ไบยาวกว่าหน่อข้าง นิยมใช้เป็นต้นตอในฤดูกาลที่ ๒ แทนต้นแม่ที่ออกผลแล้ว
- หน่อข้าง : เกิดจากตาที่พักตัวอยู่บนลำต้นบริเวณโคนใบ มีน้ำหนักตั้งแต่ ๓๐๐-๕๐๐ กรัม ให้ผลเมื่ออายุ ๑๔-๑๘ เดือน เป็นส่วนที่นำไปขยายพันธุ์ได้ดี ควรมึน้ำหนัก ๕๐๐-๗๐๐ กรัม
- จุก : โดยทั่วไปควรมีน้ำหนัก ๒๐๐-๓๐๐ กรัม แต่เมื่อนำไปปลูกจะใช้เวลาานกว่าการใช้หน่อปลูก

- ตะเกียง : เกิดจากตาบนก้านผลที่อยู่บริเวณโคนผล ควรมีน้ำหนัก ๒๐๐-๓๐๐ กรัม ระยะเวลาในการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวเท่ากับปลูกด้วยจุก (๑๘-๒๐ เดือน)

ชื่อสารเคมี	อัตราส่วนการใช้	สาเหตุการใช้
มาลาไรออก	๕๐ มล. / น้ำ ๒๐ ลิตร	ป้องกันเพลี้ยแป้ง
ไดอาซินอล	๕๐ มล. / น้ำ ๒๐ ลิตร	ป้องกันเพลี้ยแป้ง
อาลิเอท ๘๐%	๘๐-๑๐๐ มล. / น้ำ ๒๐ ลิตร	ป้องกันเชื้อรา
เมทาแลกซิล	๒๐-๔๐ มล. / น้ำ ๒๐ ลิตร	ป้องกันเชื้อรา

๒) การเตรียมดิน

- พื้นที่เคยปลูกสับปะรด : ให้สับใบและต้นสับปะรดตากทิ้งไว้ ๑ เดือน หรือถ้าให้ดีควรทิ้งไว้ ๒-๓ เดือน
- กรณีมีวัชพืชขึ้นหลังจากสับใบ : หากเป็นวัชพืชหลายฤดูที่มีรากเหง้าและหัวใต้ดิน หรือมีหน่อและเหง้าของสับปะรดต้นเดิม ให้พ่นสารกำจัดวัชพืช ไกลโฟเสท (Glyphosate ๔๘%) อัตรา ๖๐๐ มล. ผสมน้ำ ๘๐ ลิตร พ่นได้ ๑ ไร่ ทิ้งไว้ ๗-๑๐ วัน
- การไถและพรวน : ไถดิน ๑ ครั้ง ด้วยผานหมัก หรือผาน ๓ ตากดินไว้ ๗-๑๐ วัน แล้วพรวนด้วยผาน ๗ อีก ๑ ครั้ง แล้วคราดเศษรากเหง้า ตอเก่าสับปะรด และวัชพืชทุกชนิดที่เหลืออยู่ออกไปทำลายนอกแปลง
- การทำแนวปลูก : ทำแนวปลูกหรือยกแปลงปลูกให้สูงประมาณ ๑๕ ซม.
- การจัดการพื้นที่ลาดเอียง : ถ้าพื้นที่ลาดเอียงมากกว่า ๓% ต้องทำร่องระบายน้ำรอบ ๆ แปลง เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน
- การวิเคราะห์ดิน : ทำการวิเคราะห์ดินก่อนปลูก เพื่อจะได้จัดการเรื่องปุ๋ย และอินทรีย์วัตถุได้อย่างเหมาะสม

๓) การปลูก : สับปะรดควรมีอัตราการปลูกที่เหมาะสม โดยมีรูปแบบการปลูก ๓ รูปแบบ

อัตราการปลูกสับปะรดที่เหมาะสม				
รูปแบบการปลูก	ระหว่างต้น (ซม.)	ระยะแถว (ซม.)	ระยะระหว่างแถวคู่ (ซม.)	จำนวนต้นต่อไร่
แบบที่ ๑	๓๐	๕๐	๙๐	๗,๖๐๐
แบบที่ ๒	๒๕	๕๐	๑๐๐	๘,๕๐๐
แบบที่ ๓	๒๐	๔๐	๙๐	๑๒,๐๐๐
ปัจจุบันนิยมปลูก	๓๐	๕๐	๗๐	๙,๕๐๐-๑๕,๐๐๐

๔) การให้น้ำ : เป็นสิ่งสำคัญถึงแม้สับปะรดจะเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำมากก็ตาม การให้น้ำสับปะรดต้องยึดหลักดังนี้

- ไม่จำเป็นต้องให้น้ำ ถ้ามีปริมาณน้ำฝนสม่ำเสมอตลอดฤดูกาล
- ในฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ควรให้น้ำต้นสับปะรดที่กำลังเจริญเติบโตสัปดาห์ละ ๑-๒ ลิตร/ต้น
- หลังใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้าย ถ้าไม่มีฝนตกต้องให้น้ำ เพื่อให้ต้นสับปะรดใช้ปุ๋ยให้หมด
- ควรให้น้ำ ก่อนและหลังการออกดอก

- หยุดการให้น้ำ ก่อนทำการเก็บเกี่ยว ๒๐-๓๐ วัน

๕) การดูแลรักษา : ดูแลรักษาด้วยการกำจัดวัชพืช

- ครั้งที่ ๑ ใช้โบรมาซอล ๑ กก. ผสมกับไดยูรอน ๒ กก. ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร หากมีหญ้าดอกม่วง (สาบแรัง สาบกา) ให้เพิ่มอามิทริน ๒ กก. และยาจับใบ ๑ ลิตร โดยฉีดพ่นในขณะที่ดินมีความชื้น

- ครั้งที่ ๒ ดำเนินการห่างจากครั้งแรก ๖๐-๙๐ วัน หากไม่มีวัชพืชให้ใช้อาหารขึ้น ๑ กก. ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร แต่ถ้ามีวัชพืชขึ้นบ้าง ให้ผสมอามิทริน ๑ กก. และฉีดพ่นในขณะที่ดินมีความชื้น

๖) การใส่ปุ๋ย

กลุ่มธาตุอาหารหลัก : N (ไนโตรเจน), P (ฟอสฟอรัส) และ K (โพแทสเซียม) หรือเรียกว่าปุ๋ย N-P-K

กลุ่มธาตุอาหารรอง : Ca (แคลเซียม), Mg (แมกนีเซียม) และ S (ซัลเฟอร์)

กลุ่มจุลธาตุอาหาร : Fe (เหล็ก), Cu (ทองแดง), Zn (สังกะสี), Mn (แมงกานีส), B (โบรอน), Mo (โมลิบดีนัม), Cl (คลอรีน) และ Ni (นิกเกิล)

โดยมีขั้นตอนการใส่ปุ๋ย ดังนี้

ขั้นตอนการใส่ปุ๋ย				
ครั้งที่	ช่วงเวลาการให้ปุ๋ย	สูตรปุ๋ย	อัตราการใช้ปุ๋ย	วิธีการใส่ปุ๋ย
๑	ก่อนปลูกพร้อมการเตรียมดิน	ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอก ผสมกับปุ๋ยหินฟอสเฟต (๐-๓-๐)	ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอก ๑ ตัน ผสม (๐-๓-๐) จำนวน ๕๐-๑๐๐ กก./ไร่	โรยเป็นแถวหลังไถแปรตามแนวร่องปลูกสับปรดเพื่อกระตุ้นการออกราก
๒	หลังปลูกประมาณ ๑-๒ เดือนหรือระยะเริ่มออกราก	ปุ๋ย ๒๑-๐-๐+๒๕S หรือ ๑๖-๒๐-๐	๗-๑๐ กรัม/ต้น	ใส่ชิดโคนต้นหรือฝังให้ลึก
๓	หลังปลูกแล้วประมาณ ๔-๖ เดือน	สูตรปุ๋ยที่มีโพแทสเซียมสูง เช่น ๑๕-๕-๒๐, ๑๔-๙-๑๒	๑๐ กรัม/ต้น	ใส่บริเวณกาบใบล่าง ขณะมีน้ำขัง
๔	ก่อนบังคับผล ๑-๒ เดือน	ธาตุอาหารรองและธาตุอาหารเสริม ได้แก่ แคลเซียม+โบรอน	๓๐๐ กรัม/น้ำ ๘๐๐ ลิตร	ฉีดพ่นเข้าทางใบในช่วงเช้าหรือเย็น
๕	หลังบังคับผลประมาณ ๓ เดือน (เพื่อบำรุงคุณภาพผลและลดโรคเนื่อแทน)	โพแทสเซียมคลอไรด์ (๐-๐-๖๐)	๗-๑๐ กรัม/ต้น	ใส่บริเวณกาบใบล่างสุด ขณะที่กาบใบมีน้ำขัง

การบังคับผล

- น้ำหนักต้น: ต้องมีขนาด ๒.๕ - ๓.๐ กก.
- อายุ: อยู่ระหว่าง ๘-๑๐ เดือน
- ความสูง: ประมาณ ๘๐-๑๐๐ ซม.
- ขนาดสะโพก: ใหญ่ประมาณ ๓๒-๓๕ ซม.

- **ลักษณะใบ:** ใบส่วนโคนต้องมีสีเขียวเข้ม และส่วนยอดใบมีสีเขียวอ่อนกว่าส่วนโคน
การใช้สารเคมีบังคับดอก

เอทิฟอน (Ethephon):

- ใช้เอทิฟอน ๕๐๐-๗๕๐ ซีซี + ยูเรีย ๑๐-๑๒ กก. ต่อน้ำ ๑,๐๐๐ ลิตร
- พ่นลงต้นละ ๗๐-๘๐ ซีซี จำนวน ๒ ครั้ง (ห่างกัน ๗ วัน)
- ทำในช่วงเช้ามีดหรือเย็นที่อุณหภูมิต่ำกว่า ๒๙ องศาเซลเซียส

แคลเซียมคาร์ไบด์ (ถ่านแก๊ส):

- ใช้อัตรา ๓-๕ กรัม (ครึ่งช้อนชา) หยอดที่ยอดขณะมีน้ำขัง
- หยอด ๒ ครั้ง ห่างกัน ๕-๗ วัน ในช่วงเช้าหรือเย็น

๗) การเก็บเกี่ยว

๑. สามารถเริ่มเก็บเกี่ยวได้หลังจากบังคับผลแล้วประมาณ ๑๕๐-๑๖๐ วัน

(หรือ ๕ เดือนครึ่ง) โดยพิจารณาจากลักษณะดังนี้:

- ผิวเปลือกเปลี่ยนเป็นสีเขียวเข้มมัน หรือเขียวอมเหลืองส้ม
- ใบเล็กๆ ของตาเริ่มเหี่ยวแห้งเป็นสีน้ำตาลหรือสีชมพู
- ร่องตาผลตึงเต็มที่ มีขนาดคงที่ และมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว
- เมื่อใช้นิ้วดีดจะมีเสียงแปะ แสดงว่าแก่จัดได้ที่แล้ว

๒. นับอายุ

- หลังการบังคับผลแล้วประมาณ ๑๕๐-๑๖๐ วัน หรือ ๕-๕ เดือนครึ่ง ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ถ้าเป็นฤดูฝนจะเก็บเกี่ยวได้เร็วกว่า

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- **การจัดการต้นหลังเก็บเกี่ยว :** หากพบต้นที่มีอาการ โรคเหี่ยว (Mealy bug wilt) ควรพิจารณาถอนต้นที่แสดงอาการออกไปเผาทิ้งเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดไปยังหน่อหรือต้นข้างเคียง
- **การบำรุงดินเพื่อร่นถัดไป :** หากดินมีความเป็นด่างสูง (pH เกิน ๖) ซึ่งทำให้เกิด โรคขาดธาตุเหล็ก ควรปรับสภาพดินด้วยกำมะถันผงหรือปุ๋ยคอก ในพื้นที่ที่มีปัญหา โรคยอดเน่า ควรระวังอย่าให้มีน้ำขังในแปลงปลูก และควบคุมค่า pH ของดินให้ต่ำกว่า ๕.๕

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

๑. **โรคยอดเน่า (Heart rot) สาเหตุ :** เกิดจากเชื้อรา *Phytophthora parasitica*

อาการ : ใบส่วนยอดเปลี่ยนจากสีเขียวสดเป็นเขียวอมเหลืองซีด ปลายใบงอ เกิดรอยย่นบนตัวใบ หากใช้มือดีดจะหลุดติดมือ โคนใบเน่ามีสีขาวอมเหลือง

การป้องกัน : อย่าน้ำขังในแปลงปลูก ปรับดินให้เป็นกรด ต่ำกว่า ๕.๕ ชูบหน่อพันธุ์ก่อนปลูกด้วยสารเคมี เมทาแลกซิล ๒๐-๔๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร หรือ อาลีเอท ๘๐-๑๐๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร ก่อนทำการปลูก

๒. **โรคผลแกน (Marbling) สาเหตุ :** เกิดจากปฏิกริยาร่วมระหว่างเชื้อแบคทีเรีย *Erwinia herbicola* Var. *ananas* กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อาการ : เนื้อในผลจะแสดงอาการเป็นไต สีขาว หรือสีน้ำตาล รสชาติของเนื้อในผลจะเปลี่ยนเป็นรสจืด

การป้องกัน : เพิ่มอัตราการปลูกให้มากขึ้น เพื่อช่วยรักษาอุณหภูมิในแปลงให้สม่ำเสมอ เพิ่มความเป็นกรดในผล โดยใช้ปุ๋ย ๐-๐-๖๐ หลังการบังคับผลแล้ว ๗๕ วัน

๓. โรคเหี่ยวในสับปะรด (Mealy bug wilt) สาเหตุ : เกิดจากเพลี้ยแป้ง (*Dysmicoccus brevipes*) เป็นตัวแพร่เชื้อไวรัส โดยมีมดเป็นพาหะนำเพลี้ยแป้งไปยังต้นสับปะรด

อาการ : จะแสดงอาการเมื่อสับปะรดอ่อนแอ ใบจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีแดง ใบจะโค้งงอลง และจะแห้งในที่สุด รากจะถูกทำลายหุดสั้น ถอนออกได้ง่าย

การป้องกัน : ใช้วัสดุพันธุ์ที่ปราศจากโรคมานปลูก ชุบน้ำก่อนปลูกด้วย ไดอาซินอล ๕๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร วางเหยื่อพิษเพื่อกำจัดมด ถอนต้นที่แสดงอาการเป็นโรคออกไปเผาทิ้ง ฉีดพ่นด้วย มาลาไธออกหรือ ไดอาซินอล หลังปลูกแล้ว ๓-๕ เดือน

๔. โรคขาดธาตุเหล็ก สาเหตุ : เกิดจากต้นสับปะรดขาดธาตุเหล็ก โดยเฉพาะในดินที่เป็นจอมปลวกเก่า จะมี pH ของดินสูงกว่า ๖ ทำให้สับปะรดไม่สามารถดึงเอาธาตุเหล็กที่มีอยู่ไปใช้ได้

อาการ : ต้นสับปะรดจะแสดงอาการใบโดยเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลืองอมแดง มีอาการปลายใบแห้ง หยดชะงักการเจริญเติบโต ถ้าเป็นมากจะทำให้สับปะรดแห้งตายทั้งต้น

การป้องกัน : แก้ไขโดยปรับสภาพดินให้เป็นกรดเพิ่มขึ้น โดยอาจใช้กำมะถันผงหรือปุ๋ยคอกใส่ลงในดิน ใช้อาหารเสริมที่ประกอบด้วยธาตุเหล็ก ฉีดพ่นทางใบ

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอนิคมพัฒนา มีการปลูกสับปะรด ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
สับปะรดโรงงาน				←→	△	→				←→	→	
				←.....→	▽	→					←.....→	

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตสับปะรด ปี ๒๕๖๘

ลำดับที่	รายการ	ราคา	หมายเหตุ
๑	เตรียมดิน		
	ปิ่น	๖๐๐	
	ไถผาน ๒ จำนวน ๑ รอบๆละ ๖๐๐	๖๐๐	
	ไถผาน ๓ จำนวน ๑ รอบๆละ ๔๐๐	๖๐๐	
	ไถผาน ๗ จำนวน ๑ รอบๆละ ๓๕๐	๓๕๐	
๒	ค่าปลูกต่อหน่อๆ ละ ๐.๓๐ บาท * ๘๐๐๐ หน่อ	๒๔๐๐	
	ค่าหน่อพันธุ์ หน่อ ๆ ละ ๑.๕๐ บาท * ๘๐๐๐ หน่อ	๑๒๐๐๐	
๓	ฉีดยาคลุม ครั้งที่ ๑	๗๕๐	
	ฉีดยาคลุม ครั้งที่ ๒	๗๕๐	
๔	ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๑ (๒๑-๐-๐ จำนวน ๒ กส., ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๒ กส.)	๒๔๐๐	
	ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ (๒๑-๐-๐ จำนวน ๒ กส., ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๒ กส.)	๒๔๐๐	
๕	ฉีดปุ๋ย (๔๖-๐-๐=๑๐ กก,๒๑-๐-๐=๒๐ กก., ๐-๐-๖๐=๒๐ กก. + ค่าจ้าง๒๕๐ บาท)	๑๑๙๕	
	บังคับ (๔๖-๐-๐ จำนวน ๑ กระสอบ ๆ ละ ๔๐๐, ค่ายา ๔๐๐ บาท, ค่าแรง ๕๐๐ บาท)	๑๑๘๐	
๗	ใส่ปุ๋ยหลังบังคับ (๑๓-๑๓-๒๑ จำนวน ๔ กส.ๆละ ๘๐๐ บาท)	๓๒๐๐	
๘	ค่าเช่าที่ดิน/ต่อไร่	๑๐๐๐	
๙	เก็บผลผลิต ๒๕๐/ตัน *๘	๒๐๐๐	
๑๐	ค่าบรรทุก ๒๐๐/ตัน*๘	๑๖๐๐	
รวม		๓๓,๐๒๕	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมนพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิธีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดสับปะรดอำเภอนิคมพัฒนา
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ (แผง) สับปะรด รวม ๔ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ตำบล พวนานิคม จำนวน ๒ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบล มะขามคู่ จำนวน ๒ แห่ง

มีโรงงานแปรรูป รวม ๑ แห่ง โรงงานไซโก้

- อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบล นิคมพัฒนา จำนวน ๑ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๓๖๐ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๒ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑.	๒	มะขามคู่	พืชไร่	การลดต้นทุน
๒.	๕	นิคมพัฒนา	พืชไร่	การปลูกสับปะรดคุณภาพ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอ นิคมพัฒนา
แปลงใหญ่	๑	กลุ่มแปลงใหญ่สับปะรดอำเภอ นิคมพัฒนา
วิสาหกิจชุมชน	๑	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่สับปะรด นิคมพัฒนา

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า สับปะรด อำเภอเนินกมพัฒนา

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	- มีการปลูกสับปะรดใน ๔ ตำบลหลัก (พนานิคม, นิคมพัฒนา, มะขามคู่, มาบข่า) รวม ๕,๓๗๐ ไร่	- มีจุดรับซื้อ (แผง ซ.๗, แผง ซ.๙, Station Dole), มีโรงงานไซโก้ในพื้นที่	- ตลาดปลายทางหลัก ได้แก่บริษัทไซโก้ และร้านค้าผลไม้ในพื้นที่
	ปัญหา Pain point	- พื้นที่เกษตรลดลงเพราะกลายเป็นอุตสาหกรรม, ค่าเช่าที่ดินสูงขึ้น, ดินเสื่อมโทรม	- มีแหล่งรับซื้อจำกัด, การขนส่งไปโรงงานนอกพื้นที่ (ชลบุรี) มีต้นทุนเพิ่มขึ้น- ช่องทางการตลาด การกระจายผลผลิตในพื้นที่มีน้อย	- ตลาดรองรับผลผลิตไม่แน่นอน, ราคาสับปะรดผันผวนตามฤดูกาล
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ควรมีการวิเคราะห์ดินและปรับปรุงบำรุงดิน	- รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองและหาแหล่งรับซื้อใหม่	- มีการศึกษาหาปลายทางแหล่งรับซื้อ, ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	- เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายเดิมที่ทำกันมานาน - เกษตรกรส่วนใหญ่สูงอายุ - มีแปลงใหญ่ในพื้นที่ - ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร	- มีเจ้าของแผงและโรงงานแปรรูปในพื้นที่ - มีสหกรณ์การเกษตรที่เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าในพื้นที่	- ผู้ซื้อรายใหญ่ (โรงงาน) และตลาดสดทั่วไป - โรงงานเป็นผู้กำหนดราคา
	ปัญหา Pain point	- ขาดแคลนแรงงาน - เกษตรกรสูงอายุ - ขาดทายาทสืบทอด (Young Smart Farmer ยังน้อย) - การจัดการแรงงานต่างด้าว	- การถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง	- ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อ
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ส่งเสริมทายาทเกษตรกร (YSF) - นำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงาน	- สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการ	- ใช้ระบบเครือข่ายอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเข้ามาช่วยกระจายสินค้า
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	- พันธุ์ปัตตาเวีย, ทรายยอดทอง, MD๒ - ผลผลิตเฉลี่ย ๔,๑๕๐ กก./ไร่	- สัดส่วนสับปะรดผลสดและส่งโรงงาน (Ratio ๗๐:๓๐)	- สินค้าได้รับมาตรฐาน GI (๕ ราย) และ GAP (๑๔ ราย)

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
				- แปรรูปเป็นน้ำ สับปะรด
	ปัญหา Pain point	- ต้นทุนผลิตสูง (ปุ๋ย/น้ำมัน), - โรคเหี่ยว - ผลผลิตกระจุกตัวช่วง พ.ค.-มิ.ย.	- คุณภาพผลผลิตบางส่วน ยังไม่ถึงเกณฑ์ (ขนาดเล็ก/ ใหญ่เกินไป) - ราคาสินค้าตกต่ำในช่วง ผลผลิตล้นตลาด	- สัตว์สวนเกษตรกรที่ ได้รับ GAP และ GI น้อยเมื่อเทียบกับ เกษตรกรผู้ปลูก สับปะรดในอำเภอ
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- ใช้ปุ๋ยสั่งตัด - คัดเลือกหน่อพันธุ์คุณภาพ - นวัตกรรมเครื่องผสมปุ๋ย ระบบน้ำหยดเพื่อคุม คุณภาพผลผลิต - มาตรการรองรับผลผลิต ออกสู่ตลาดช่วงกระจุกตัว	-	- ส่งเสริมการขอ มาตรฐาน GAP และ GI

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการปลูกสับปะรดด้วยเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยกระดับศักยภาพการผลิต การแปรรูป และการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า
๓. แนวทางการพัฒนา	-
๔. หลักการและเหตุผล	ปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในอำเภอนิคมพัฒนา ประสบปัญหา ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น โดยเฉพาะค่าปุ๋ยและสารเคมีที่มีราคาสูงขึ้นต่อเนื่องในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมา ประกอบกับปัญหา ดินเสื่อมโทรมจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวซ้ำซาก ทำให้การใส่ปุ๋ยแบบสูตรสำเร็จทั่วไปไม่ตรงตามความต้องการของพืชและสภาพดิน ส่งผลให้เกิดการสูญเสียปุ๋ยโดยเปล่าประโยชน์และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหานี้ จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยี "ปุ๋ยสั่งตัด" ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ค่าธาตุอาหารในดิน (N-P-K) ก่อนการเพาะปลูก มาใช้ในการคำนวณสูตรปุ๋ยที่แม่นยำ เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีเกินจำเป็น เพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน GI และเพิ่มกำไรสุทธิให้แก่เกษตรกร
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีของเกษตรกรลงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ๒. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของสับปะรดให้ได้มาตรฐาน ๓. เพื่อสร้างต้นแบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในการรวมกลุ่มซื้อแม่ปุ๋ยและผสมปุ๋ยใช้เอง
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๒๐ ราย
๗. พื้นที่เป้าหมาย	อำเภอนิคมพัฒนา
๘. กิจกรรมหลัก	๑. กิจกรรมตรวจวิเคราะห์ดิน ๒. กิจกรรมบริหารจัดการข้อมูลจากการวิเคราะห์ดิน ๓. กิจกรรมจัดตั้งศูนย์ผสมปุ๋ยชุมชน
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา, กรมพัฒนาที่ดิน
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ตุลาคม ๒๕๖๙ - กันยายน ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	๕๐,๐๐๐ บาท (กรมส่งเสริมการเกษตร/อปท.)
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. รายงานผลการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินสำหรับแปลงสับปะรด ๒. เทคโนโลยี/เครื่องผสมปุ๋ยสำหรับกลุ่มเกษตรกรต้นแบบอำเภอนิคมพัฒนา ๓. เกษตรกรมีความรู้ในการคำนวณปุ๋ย
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	๑. เกษตรกรมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นจากการลดรายจ่ายค่าปุ๋ย ๒. คุณภาพดินในพื้นที่โครงการได้รับการฟื้นฟูจากการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม ๓. สับปะรดในพื้นที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการยกระดับ ประสิทธิภาพการผลิต และลดต้นทุนการปลูก สับปะรดด้วย เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด	๑. งบประมาณ ๒. ข้อมูลค่าวิเคราะห์ ดิน ๓. เทคโนโลยี/เครื่อง ผสมปุ๋ย ๔. วิทยากร	๑. การวิเคราะห์ดิน: เก็บ ตัวอย่างและตรวจวัดธาตุ อาหารในห้องปฏิบัติการ ๒. การจัดการข้อมูล: คำนวณสูตรปุ๋ยเฉพาะราย แปลงผ่านแอปฯ ๓. การผลิต: รวมกลุ่มซื้อ แม่ปุ๋ยและใช้เครื่องผสม ปุ๋ยชุมชน	๑. รายงานวิเคราะห์ดิน ๒๐ แปลง ๒. เครื่องผสมปุ๋ยและชุด นวัตกรรมต้นแบบ ๓. เกษตรกร ๒๐ รายมี ความรู้ในการคำนวณปุ๋ย สั่งตัด	๑. ต้นทุนปุ๋ยลดลง ๕% ๒. เกษตรกรมีกำไรสุทธิ เพิ่มขึ้น ๓. ผลผลิตสับปะรดได้ ขนาดมาตรฐาน (๑-๑.๕ กก.) สม่าเสมอ	๑. ดินเกษตรกรรมใน นิคมพัฒนาได้รับการ ฟื้นฟูอย่างยั่งยืน ๒. สับปะรดมีคุณภาพ และมูลค่าสูง ๓. เป็นต้นแบบการลด ต้นทุนของจังหวัด	กรมส่งเสริม การเกษตร	๒๕๗๐

ภาพประกอบ

บรรณานุกรม

ที่ว่าการอำเภอนิคมพัฒนา แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (๒๕๖๖-๒๕๗๐)

กรมพัฒนาที่ดิน <https://dinonline.ddd.go.th/Default.aspx>

Agri map การบริหารจัดการเชิงรุก <https://agri-map-online.moac.go.th/>

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล บอน้ำบาดาล <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/index.php>

กรมชลประทาน โครงการชลประทาน ขนาดใหญ่และขนาดกลาง <https://app.rid.go.th/reservoir/>

กรมชลประทาน โครงการชลประทาน ขนาดเล็ก <http://dsit.rid.go.th/>

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนิคมพัฒนา

สำนักงานประมงจังหวัดระยอง

สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมพัฒนา

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนิคมพัฒนา